

مصوبه شورای عالی حوزه‌های علمیه

کلیات و برنامه سطح سه رشته امامت و مهدویت (برادران)

متن مصوبه:

ماده ۱. عنوان

عنوان رشته، سطح سه امامت و مهدویت است.

ماده ۲. تعریف

سطح سه امامت و مهدویت، یکی از شاخه‌های کلام اسلامی است، که در آن طلاب، مبانی و مسائل امامت و مهدویت را به صورت استدلالی می‌آموزند و توانایی پاسخ‌گویی به نیازهای مربوط و توان تحقیق در حد تحلیل و بررسی تطبیقی، تبلیغ و تدریس آن را پیدا می‌کنند. و در پایان، موفق به دریافت دانش‌نامه سطح سه این رشته می‌شوند.

ماده ۳. اهداف

۱. توسعه شناخت نسبت به مسائل و مبانی عقلی و نقلی امامت و مهدویت
۲. ایجاد توان تحقیق در حد تحلیل و بررسی تطبیقی و زمینه‌سازی جهت تألیف در زمینه امامت و مهدویت
۳. شناخت و نقد دیدگاه‌های انحرافی و تقویت توان پاسخ‌گویی به پرسش‌ها و شبهات روز در حوزه امامت و مهدویت
۴. ایجاد توان تدریس مباحث امامت و مهدویت در سطوح پایین‌تر
۵. تربیت مبلغان مسلط به معارف و مسائل امامت و مهدویت
۶. تربیت طلاب مستعد جهت ورود به سطوح بالاتر
۷. شناخت استدلالی و عمیق مسائل فقهی و اصولی
۸. تقویت بنیه اجتهاد و استنباط در حوزه امامت و مهدویت

ماده ۴. سیاست‌ها

۱. اهتمام به تعالی اخلاقی و معنوی طلاب و تقویت روحیه انتظار
۲. اهتمام به تقویت استقلال فکری و اعتماد به نفس در مسائل علمی
۳. اهتمام به تقویت تعبد و تعهد دینی و دفاع از عقائد شیعه امامیه به ویژه امامت و مهدویت
۴. تأکید بر آموزش پژوهش‌گرا
۵. تأکید بر بهره‌گیری از روش‌های کارآمد آموزشی با اهتمام به سنت‌های حوزوی
۶. تأکید بر پویایی برنامه‌های آموزشی و پژوهشی و توجه به نیازهای روز
۷. تأکید بر شناسایی طلاب مستعد

مصوبه شورای عالی حوزه‌های علمیه

۸. تأکید بر استفاده از متون آموزشی واجد استانداردهای لازم

۹. اهتمام به تقویت مبانی نظام مقدس اسلامی و ترویج ارزش‌های آن

۱۰. اهتمام به دروس فقه و اصول و نظارت بر اجرای آن

مادّه ۵. ضرورت

۱. اهمیت فوق العاده مباحث امامت و مهدویت به عنوان شاخصه اعتقادی شیعه امامیه

۲. رسالت حوزه علمیه در تربیت اندیشمندان توانمند جهت تبیین، ترویج و دفاع از آموزه امامت و مهدویت و جلوگیری از سوءبرداشت‌ها و استفاده‌های انحرافی از آن

۳. نیاز اجتماع به تبیین و ترویج درست عقائد شیعه در زمینه امامت و مهدویت و دفاع از آن در مقابله با تهاجمات فکری، گروه‌ها و فرقه‌های انحرافی

مادّه ۶. نظام آموزشی

نظام آموزشی این رشته نیم‌سال، واحدی و حضوری است. طول دوره بدون احتساب پایان‌نامه حداقل شش و حداکثر هشت نیم‌سال است.

مادّه ۷. شرایط پذیرش

۱. احراز صلاحیت‌های عمومی و اخلاقی بر اساس آئین‌نامه‌های مصوب

۲. دارا بودن مدرک علمی سطح دو

۳. قبولی در آزمون ورودی و مصاحبه علمی و شخصیتی

توجه: پذیرش در این برنامه مختص برادران است.

مادّه ۸. جدول دروس پیش‌نیاز

ردیف	عنوان درس	واحد	اهداف
۱	کلام اسلامی ۱ و ۲ و ۳	۶	شناخت استدلالی مباحث خداشناسی (ذات، صفات فعلیه و ذاتیه، مراتب فعل الهی)، نبوت (ضرورت، ویژگی‌ها، وظایف و اختیارات، نبوت و خاتمیت پیامبر اسلام) و معاد (حقیقت مرگ، عالم برزخ، قیامت و ویژگی‌های آن)
۲	معرفت‌شناسی	۲	شناخت استدلالی راه‌ها و ابزار شناخت و ارزیابی آنها
۳	فرق و مذاهب کلامی	۲	آشنایی با آموزه‌ها، روش‌ها و کتب اصلی فرقه‌های مهم تشیع و تسنن
۴	کلیات و تاریخ علم کلام	۲	شناخت علم کلام (فرق آن با فلسفه و علوم دیگر)، موضوع، غایت و مبانی آن، تبیین حجیت روش‌های عقلی و نقلی و شرایط آنها و آشنایی با سیر تکون و تطور علم کلام، مشرب‌های کلامی، متکلمین بزرگ، منابع و مأخذ مهم کلامی

مصوبه شورای عالی حوزه‌های علمیه

اهداف	واحد	عنوان درس	ردیف
شناخت استدلالی قواعد اساسی علم کلام مانند: حجیت عقل، حسن و قبح عقلی، لطف، معلل به اغراض بودن افعال خدا، وجوب شکر منعم، امتناع نقض غرض، وجوب انجام اصلح بر خدا و قبح عقاب بلابیان	۲	قواعد کلامی	۵
شناخت مهم‌ترین مسائل جدید کلامی، مانند: معرفت و تجربه دینی، تکثرگرایی، علم و دین و قلمرو دین	۲	مسائل جدید کلامی	۶
بررسی تحلیلی تاریخ فرهنگی، اجتماعی و سیاسی صد سال اخیر ایران	۲	تاریخ معاصر	۷
آشنایی با روش‌های عمومی پژوهش و کیفیت بهره‌برداری از منابع	۲	روش تحقیق	۸
ایجاد توان درک مطلب و ترجمه متون ساده انگلیسی	۲	زبان انگلیسی (عمومی)	۹
	۲۲	جمع	

تبصره: طلابی که دروس پیش‌نیاز را در مراکز معتبر گذرانده باشند، در صورت مطابقت هشتاد درصدی سرفصل‌ها از گذراندن این دروس معاف هستند.

ماده ۹. عناوین و مشخصات کلی دروس

عنوان درس	واحد
دروس عمومی	۳۶
دروس تخصصی	۶۴
تعداد کل واحدها	۱۰۰

ماده ۱۰. عناوین و مشخصات تفصیلی دروس

۱. دروس عمومی

اهداف	واحد	عنوان درس	ردیف
شناخت استدلالی مسائل مهم فقه طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح سه (از القول فی ماهیه العیب تا آخر مکاسب)	۱۰	فقه	۱
شناخت استدلالی مباحث مهم اصولی طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح سه (جلد اول کفایة الاصول از ابتدای المقصد الثانی فی النواهی تا پایان جلد دوم)	۲۰	اصول	۲
ایجاد توان بهره‌گیری از متون عربی جدید در حوزه امامت و مهدویت	۲	عربی معاصر	۳
کسب مهارت‌های تحقیق و پژوهش در مسائل امامت و مهدویت با آموزش روش‌های تحقیق و کیفیت بهره‌برداری از ابزار و منابع	۲	روش تحقیق پیشرفته	۴
ایجاد توان مهارت تدریس با آموزش روش‌ها و فنون کلاس‌داری و ارزشیابی	۲	روش تدریس	۵
	۳۶	جمع	

مصوبه شورای عالی حوزه‌های علمیه

۲. دروس تخصصی

ردیف	عنوان درس	واحد	اهداف
۱	مهدویت در قرآن	۲	شناخت و طبقه‌بندی مجموعه آیات مرتبط با مهدویت و تفسیر آیات مهم
۲	مبانی و روش‌های تفسیر موضوعی	۲	شناخت مبانی، قواعد، مراحل و روش‌های صحیح تفسیر موضوعی قرآن کریم
۳	امامت عامه ۱ و ۲	۴	تبیین جایگاه و ضرورت عقلی و نقلی امامت و خلافت الهی، شئون و مناصب (مرجعیت علمی، هدایت و رهبری اجتماعی، حکومت، ولایت تکوینی و تشریحی)، خصائص و ویژگی‌های امام (علم، عصمت و نصب، همراه با نقد و بررسی دیدگاه‌های مختلف)
۴	امامت خاصه	۳	تبیین راه‌های تشخیص امام و شناخت استدلالی ادله نقلی و عقلی امامت و خلافت بلافضل امیرالمؤمنین (ع) و امامت دیگر امامان (با توجه به شبهات زیدیه، اسماعیلیه و واقفیه و نقد و بررسی ادله صلاحیت خلفای ثلاث)
۵	تاریخ تشیع (۱) تاریخ تحلیلی امامت	۳	تحلیل وقایع و تحولات سیاسی - اجتماعی چالشی و مهم مرتبط با امر امامت، از زمان پیامبر اعظم (ص) تا پایان غیبت صغری با تأکید بر سازمان وکالت، شرایط و زمینه‌های غیبت
۶	تاریخ تشیع (۲) تاریخ غیبت کبری	۲	تبیین تاریخ مرجعیت و نیابت امام در دوران غیبت کبری، و شناخت و بررسی سیر تاریخی شیعه، فرق و دولت‌های مهم شیعی از آغاز تا کنون
۷	شبهه‌شناسی امامت	۲	پاسخ به شبهات جدید و متلابه در عرصه امامت، مانند: مشروعیت، مقبولیت، رابطه امامت و خاتمیت
۸	شبهه‌شناسی مهدویت	۲	بررسی و پاسخ به شبهات اعتقادی مهم، رایج و متلابه در عرصه مهدویت، مانند: طول عمر و ولادت حضرت به منظور تبیین و دفاع از عقاید شیعه
۹	ولایت فقیه	۳	تبیین استدلالی نظام ولایت فقیه در عصر غیبت، و شناخت استدلالی شرایط، وظایف و اختیارات ولی فقیه با رویکرد پاسخ به شبهات
۱۰	مآخذشناسی امامت و مهدویت	۱	معرفی توصیفی و تحلیلی و اعتبارسنجی منابع و کتب مهم امامت و مهدویت در فرق اسلامی به ویژه منابع امامیه، مانند: الشافی، شرح التجرد، الالفین، دلائل الصدق، الغدير، عباة الانوار، احقاق الحق، الغيبة نعمانی، الغيبة طوسی، کمال الدین صدوق، فتن ابن حماد، عقد الدرر شافعی
۱۱	منطق فهم حدیث	۱	شناخت مبانی، قواعد و روش‌های صحیح فهم احادیث و مبانی جرح و تعدیل آنها
۱۲	تاریخ حدیث	۱	شناخت جایگاه منشأ پیدایش و سیر تحول و تطور حدیث و آشنایی با مکاتب، مجامع، منابع، اصطلاحات و سبک‌های حدیثی
۱۳	روش تبلیغ (عملی)	۱	ایجاد توان مناظره، نقد اندیشه، تبلیغ و پاسخ به شبهات با آموزش فنون و روش‌های تبلیغ و تأثیرگذاری بر مخاطبان و کیفیت بهره‌برداری از ابزار نوین
۱۴	مهدویت در احادیث	۳	شناخت و دسته‌بندی مجموعه احادیث مهدوی وارده از طرق عامه و امامیه و بررسی سندی و دلالی آنها، همراه با مقایسه روایات خاصه، عامه و مشترک
۱۵	مسائل اساسی مهدویت ۱ و ۲ و ۳	۶	شناخت استدلالی مسائل مهم مهدویت، مانند: غیبت و علل آن، فواید امام غایب، انتظار، علائم و شرایط ظهور، نزول حضرت عیسی (ع)، رجعت، ملاحم و فتن، رؤیت، طول عمر و ویژگی‌های حکومت حضرت مهدی (عج) از دیدگاه شیعه
۱۶	فرق انحرافی ۱ و ۲ و ۳	۶	بررسی، تحلیل و نقد اندیشه و آموزه‌های فرقه‌های انحرافی در بحث مهدویت، مانند: موحدین شیخیه، بابیه، بهائیت، قادیانیه و جریان‌های انحرافی معاصر و تبیین زمینه‌ها، انگیزه‌ها و عوامل پیدایش آن‌ها
۱۷	مهدویت و آینده جهان	۲	شناخت و بررسی آینده جهان و هدف تاریخ، با توجه به آموزه مهدویت، بررسی ویژگی‌های جهانی‌شدن و جهانی‌سازی و ارتباط آن با حکومت جهانی امام عصر و تبیین نقاط افتراق جهانی‌سازی مهدوی با دیگر جهانی‌سازی‌ها و ارائه راهکارهای بهره‌وری از فرصت‌ها و ظرفیت‌های به وجود آمده، برای زمینه‌سازی ظهور و انقلاب جهانی مهدوی
۱۸	مهدویت و مستشرقان	۲	شناخت ماهیت استشراق و مکاتب آن و نقد و بررسی مهم‌ترین شبهات خاورشناسان پیرامون مهدویت
۱۹	منجی در ادیان	۲	بررسی اندیشه منجی‌گرایی در ادیان و مکاتب، مانند: اسلام، مسیحیت، یهود، زرتشت، کنفوسیوس، اشعیا، بودا و تبیین اشتراکات و اختلافات آنها

محمد زکی

مصوبه شورای عالی حوزه‌های علمیه

اهداف	واحد	عنوان درس	ردیف
بررسی و تحلیل محتوایی معارف ادعیه و زیارات مأثوره در باب مهدویت، مانند: دعای ندبه، عهد، افتتاح، زیارت آل یاسین، برخی ادعیه صحیفه سجادیه و دعاهای منسوب به حضرت	۲	ادعیه و زیارت‌شناسی مهدویت	۲۰
تبیین کارکردهای فرهنگی و اجتماعی اعتقاد به مهدویت، مانند: امیدواری به آینده، معنابخشی و نشاط زندگی، انسجام و انضباط اجتماعی، نقد و بررسی فرهنگ عامه مردم در رابطه با مهدویت (آداب، رسوم، زیارتگاه‌ها، سرودها، افسانه‌ها، خرافات و جعلیات) و نیز ارائه راهکارهای بهینه‌سازی کارکردهای فرهنگی اجتماعی مهدویت	۲	کارکردهای فرهنگی و اجتماعی مهدویت	۲۱
تبیین وظایفی مانند: معرفت، بیعت، اطاعت، تولی و تبری، محبت، اخذ علوم، نصیحت و احیاء امر ائمه (ع)	۲	وظایف امت نسبت به امام	۲۲
ایجاد توان فهم متون انگلیسی یا عربی در حوزه امامت و مهدویت	۴	زبان تخصصی ۱ و ۲	۲۳
ارائه یک پژوهش جامع، همراه با نقد و بررسی و تتبع کافی در موضوع امامت و مهدویت	۶	پایان‌نامه	۲۴
	۶۴	جمع	

محمد یزدی

دبیر شورای عالی حوزه‌های علمیه